

Udskriftsdato: 28. december 2025

CIR1H nr 10241 af 19/11/2024 (Gældende)

Rigsadvokatmeddelelsen, afsnittet: Anklagemyndighedens behandling af sager om procesbevillinger

Ministerium: Justitsministeriet

Journalnummer: CMS VB 10473

Rigsadvokatmeddelelsen, afsnittet: Anklagemyndighedens behandling af sager om procesbevillinger

1. Overblik og tjekliste

1.1. Overblik

Procesbevillingsnævnet behandler ansøgninger om tilladelse til i en straffesag at anke eller kære en landsretsafgørelse til Højesteret (tredjeinstanssager). Nævnet behandler ligeledes ansøgninger om tilladelse til at anke en byretsdom til landsretten i det omfang, der ikke er fri appeladgang (andeninstanssager). Procesbevillingsnævnet kan endvidere give tilladelse til, at landsrettens afgørelser om salær til forsvarerne kan indbringes for Højesteret.

Procesbevillingsnævnet kan meddele tilladelse, hvis anken eller kæren er eller angår spørgsmål af principiel karakter, eller særlige grunde i øvrigt taler derfor. Se nærmere herom pkt. 4.1.

For at sikre en ensartet og hurtig sagsbehandling er der i denne meddelelse fastsat retningslinjer for anklagemyndighedens behandling af disse sager. Retningslinjerne er fastsat efter drøftelse med Procesbevillingsnævnet.

Der kan i øvrigt henvises til Rigsadvokatens Vejledning i behandling af procesbevillingsnævnssager og kæresager for Højesteret, som du kan finde i Vidensbasen samt på AnklagerNet under Embeder/Rigsadvokaten/Procesbevillingsnævnet.

1.2. Tjekliste

Ved behandlingen af en høring vedrørende en ansøgning til Procesbevillingsnævnet kan der være anledning til at overveje følgende spørgsmål

- Skal ansøgningen have opsættende virkning? (se pkt. 3.3.)
- Skal både politikreds og statsadvokat afgive udtalelse til Rigsadvokaten? (se pkt. 3.1.2.)
- Mulighed for begrænset bevilling? (se pkt. 3.1.3)
- Fokusområde for højesteretssager? (se pkt. 3.1.4.)

2. Politiets efterforskning og sagsbehandling

3. Forberedelse

3.1. Tredjeinstanssager

3.1.1. Anklagemyndigheden søger om tilladelse

Landsrettens domme i straffesager kan kun ankes til Højesteret med Procesbevillingsnævnets tilladelse, jf. retsplejelovens § 932, stk. 1. Det samme gælder kendelser og andre beslutninger afsagt af landsretten i kæresager eller under behandling af en ankesag, jf. retsplejelovens § 973 og § 968 a, stk. 1. Se nærmere herom pkt. 4.1.1.

Ansøgning om tilladelse til anke eller kære skal indgives til Procesbevillingsnævnet inden 14 dage efter dommens, kendelsens eller beslutningens afsigelse, jf. retsplejelovens § 932, stk. 2, og § 968 a, stk. 2.

Ansøgningen skal være modtaget hos Procesbevillingsnævnets sekretariat senest ved udløbet af sekretariatets kontortid, den dag fristen udløber. Er denne dag en lørdag, søndag eller en anden helligdag, skal ansøgningen være sekretariatet i hænde senest den forudgående arbejdsdag. Sekretariatet har kontortid mandag til fredag fra kl. 9.00 til kl. 15.00.

Ansøgningen til Procesbevillingsnævnet om tredjeinstansbevilling indgives i alle tilfælde af Rigsadvokaten eller efter aftale med Rigsadvokaten.

Hvis statsadvokaten vurderer, at der i en sag kan være grundlag for at søge sagen indbragt for Højesteret som tredje instans, skal statsadvokaten sende en indstilling til Rigsadvokaten med en udførlig fremstilling af sagens nærmere omstændigheder og indenretlige behandling samt en nærmere redegørelse for de retlige spørgsmål, herunder med oplysning om, hvorfor sagen eller kæremålet kan anses for egnet til en yderligere prøvelse i Højesteret.

Indstillingen skal tillige indeholde en angivelse af, om der eventuelt bør ansøges om en begrænset tredjeinstansbevilling. Se herom pkt. 3.1.3.

Statsadvokaten skal endvidere angive i indstillingen, hvis der er tale om et fokusområde for Højesteretssager. Se herom pkt. 3.1.4.

Statsadvokaten skal så vidt muligt drøfte en ansøgning telefonisk med Rigsadvokaten, inden en indstilling udarbejdes.

Når sagen sendes til Rigsadvokaten, skal statsadvokaten vedlægge byrettens og landsrettens afgørelser sammen med relevante sagsakter. I ankesager er der normalt kun behov for at medsende landsretsekstrakterne. I kæresager bør statsadvokaten kun medsende de sagsakter, der har direkte betydning for kæren.

På grund af den korte ansøgningsfrist skal statsadvokaten sende indstillingen til Rigsadvokaten snarest muligt og i god tid, inden ansøgningsfristen udløber. Det skal tydeligt fremgå, at sagen haster.

Det er muligt i særlige tilfælde inden 14-dages fristens udløb at indgive en foreløbig ansøgning til Procesbevillingsnævnet, som snarest muligt følges op af en endelig udtalelse fra Rigsadvokaten.

3.1.2. Domfældte eller andre søger om tilladelse

I anke- og kæresager sender Procesbevillingsnævnet, hvis nævnet finder grundlag for at høre anklagemyndigheden, snarest muligt en kopi af ansøgningen med bilag til Rigsadvokaten med anmodning om en udtalelse.

Høringsfristen vil som udgangspunkt være fastsat til 3 uger.

Rigsadvokaten anmoder herefter statsadvokaten om en udtalelse, der normalt skal være Rigsadvokaten i hænde senest 10 dage før, at 3 ugers-fristen udløber.

Både Procesbevillingsnævnet og Rigsadvokaten vil i hastesager, herunder bl.a. i sager om varetægtsfængsling, fastsætte kortere høringsfrister.

Rigsadvokaten underretter samtidig politikredsen om ansøgningen, således at det kan vurderes, om der er grundlag for helt eller delvis at standse fuldbyrdelsen. Se herom pkt. 3.3.1.

Statsadvokaten skal som udgangspunkt ikke anmode politikredsen om en udtalelse, medmindre der er særlige grunde til, at politikredsen bør afgive en udtalelse. I kæresager bør der formentlig oftere indhentes en sådan udtalelse på grund af kredsens større kendskab til kæren og den sag, som kæren vedrører. Dette gælder dog ikke, hvis statsadvokaten har opnået fuldt kendskab til sagen i forbindelse med landsretsbehandlingen.

Når sagen sendes til Rigsadvokaten, skal statsadvokaten vedlægge byrettens og landsrettens afgørelser samt relevante sagsakter. I ankesager er der normalt kun behov for at medsende landsretsekstrakterne. I kæresager bør alene sagsakter, der har direkte betydning for kæren, medsendes.

Statsadvokatens udtalelse i sagen skal i alle tilfælde indeholde en udførlig fremstilling af sagens nærmere omstændigheder og indenretlige behandling samt en begrundet indstilling til de retlige spørgsmål, som ansøgningen rejser. Udtalelsen skal indeholde angivelse af, om en eventuel tredjeinstansbevilling i givet fald bør begrænses til en del af sagen. Se herom pkt. 3.1.3. Det bør også fremgå, hvis der er tale om et fokusområde for Højesteretssager. Se herom pkt. 3.1.4.

I kæresager bør sagsfremstillingen både indeholde en omtale af selve straffesagen og af de processuelle spørgsmål.

Rigsadvokaten fremsender en kopi af anklagemyndighedens udtalelser til ansøgeren eller dennes advokat.

Hvis Procesbevillingsnævnet ikke foretager høring af anklagemyndigheden, rekvirerer nævnet i ankesager landsretsekstrakterne direkte fra statsadvokaten. I kæresager rekvireres relevante akter direkte fra politikredsen. Ekstrakter eller akter skal fremsendes hurtigst muligt direkte til Procesbevillingsnævnet.

Hvis ansøgningsfristen på 14 dage er overskredet, vurderer Procesbevillingsnævnet, om ansøgningen, trods fristoverskridelsen, giver anledning til at indhente en udtalelse fra anklagemyndigheden.

Hvis en ansøger ved en fejl indgiver ansøgningen til politikredsen eller statsadvokaten, skal politikredsen/statsadvokaten straks sende ansøgningen direkte videre til Procesbevillingsnævnet uden at afgive en udtalelse. Sagens akter skal dog sendes med til brug for nævnets sagsbehandling.

3.1.3. Begrænset tredjeinstansbevilling

Procesbevillingsnævnet kan efter ansøgning eller af egen drift begrænse en anke eller kære til Højesteret til en del af sagen, jf. retsplejelovens § 932, stk. 1, 2. pkt. (ankesager) og § 973, stk. 1, 2. pkt. (kæresager). Se nærmere herom pkt. 4.2.

Der kan være sager, hvor anklagemyndigheden som udgangspunkt vil udtale sig imod en tilladelse til at få hele sagen prøvet i Højesteret, fordi hovedparten af de spørgsmål, som sagen rejser, ikke er af principiel karakter, men hvor ét spørgsmål, f.eks. spørgsmålet om rettighedsfrakendelse kan være principielt. I sådanne tilfælde kan der være grundlag for ikke at udtale sig imod en prøvelse af netop det spørgsmål i Højesteret.

3.1.4. Fokusområder for Højesteret

Rigsadvokaten etablerede i 2012 et forum, der består af repræsentanter for Rigsadvokaten, de regionale statsadvokater og forsvarsadvokaterne med henblik på at forbedre mulighederne for en mere overordnet koordinering af, hvilke sager der på det strafferetlige område skal søges indbragt for Højesteret.

Det overordnede formål med etableringen af dette forum er at opnå en mere strategisk tilgang til, hvilke sager der søges indbragt for Højesteret, således at det i endnu højere grad søges sikret, at det er sager af generel betydning for retsudviklingen, som Højesteret får lejlighed til at tage stilling til.

Højesteretsforum udpeger en række fokusområder, som det vil være hensigtsmæssigt at søge at få Højesterets stillingtagen til. Fokusområderne skifter løbende. Du kan finde de aktuelle fokusområder på AnklagerNet under Embeder/Rigsadvokaten/Højesteret.

Hvis statsadvokaten finder, at en afgørelse i en anke- eller kæresag inden for et fokusområde skønnes at være egnet til at blive indbragt for Højesteret, skal statsadvokaten hurtigt muligt – og i god tid inden udløbet af ansøgningsfristen – sende en begrundet indstilling til Rigsadvokaten om, hvorfor anklagemyndigheden bør indgive en ansøgning til Procesbevillingsnævnet om tilladelse til at indbringe sagen for Højesteret.

I de tilfælde, hvor en sag falder inden for et af de udpegede fokusområder, er det aftalt i Højesteretsforum, at anklagemyndigheden som udgangspunkt ikke vil udtale sig imod en ansøgning fra den domfældte/kærende om anke- eller kæretilladelse. Det er herved forudsat, at den pågældende sag – vurderet ud fra dens faktiske og juridiske omstændigheder – kan anses for velegnet til at få en afklaring af retstilstanden på det pågældende fokusområde, og at der ikke allerede verserer sager om emnet for Højesteret.

3.2. Andeninstanssager

3.2.1. Anklagemyndigheden søger om tilladelse

Efter retsplejelovens § 902, stk. 1, kan anklagemyndigheden kun anke en byretsdom, når der efter loven kan idømmes andre offentligretlige følger end bøde, eller konfiskation eller frakendelse efter færdselsloven for lovovertrædelsen, medmindre anken er til fordel for tiltalte. Procesbevillingsnævnet kan efter retsplejelovens § 903, stk. 1, tillade anke af domme, der ikke kan ankes efter § 902, stk. 1, hvis sagen er af principiel karakter, eller særlige grunde i øvrigt taler for det. Se nærmere herom pkt. 4.1.2.

Ansøgningsfristen er 14 dage, jf. retsplejelovens § 903, stk. 2.

Ansøgningen skal være modtaget hos Procesbevillingsnævnets sekretariat senest ved udløbet af sekretariatets kontortid, den dag fristen udløber. Er denne dag en lørdag, søndag eller en anden helligdag, skal

ansøgningen være sekretariatet i hænde senest den forudgående arbejdsdag. Sekretariatet har kontortid mandag til fredag fra kl. 9.00 til kl. 15.00.

Ansøgningen til Procesbevillingsnævnet om andeninstansbevilling sendes i alle tilfælde af statsadvokaten eller efter aftale med statsadvokaten.

Politikredsen sender i relevante sager en indstilling til statsadvokaten med en fremstilling af sagens nærmere omstændigheder og en nærmere redegørelse for de retlige spørgsmål, herunder hvorfor sagen i givet fald anses for egnet til en yderligere prøvelse ved landsretten. Byrettens dom skal vedlægges tillige med relevante sagsakter.

På grund af den korte ansøgningsfrist skal politikredsen sende indstillingen til statsadvokaten snarest muligt og i god tid, inden ansøgningsfristen udløber. Det skal tydeligt fremgå, at sagen haster.

3.2.2. Domfældte søger om tilladelse

Tiltalte kan efter retsplejelovens § 902, stk. 2, kun anke, når tiltalte er idømt andre offentligretlige følger end bøde, konfiskation eller frakendelse efter færdselsloven, eller når tiltalte uden anvendelse af retsplejelovens § 897, stk. 1, er idømt en samlet bøde på over 20.000 kr. eller konfiskation for mere end 20.000 kr har givet møde i byretten og er idømt 1) mere end 20 dagbøder, 2) en bøde på over 3.000 kr., 3) konfiskation af genstande af tilsvarende værdi eller 4) andre offentligretlige følger. Se nærmere herom pkt. 4.1.2.

Hvis Procesbevillingsnævnet finder grundlag for at høre anklagemyndigheden, sender nævnet snarest muligt en kopi af ansøgningen med bilag til statsadvokaten med anmodning om en udtalelse.

Høringsfristen vil som udgangspunkt være fastsat til 3 uger.

Statsadvokaten anmoder herefter politikredsen om en udtalelse, der skal være statsadvokaten i hænde senest 10 dage før, at 3 ugers fristen udløber.

Når politikredsen sender udtalelsen til statsadvokaten skal byretsdommen samt relevante sagsakter vedlægges.

Udtalelsen fra statsadvokaten til Procesbevillingsnævnet skal i alle tilfælde indeholde en fremstilling af sagens nærmere omstændigheder og en begrundet indstilling til de retlige spørgsmål, som ansøgningen rejser.

Statsadvokaten sender en kopi af anklagemyndighedens udtalelser til ansøgeren eller dennes advokat.

Hvis Procesbevillingsnævnet ikke foretager høring af anklagemyndigheden, rekvirerer nævnet om nødvendigt sagens akter direkte fra politikredsen. Politikredsen skal fremsende akterne hurtigst muligt direkte til Procesbevillingsnævnet.

Hvis ansøgningsfristen på 14 dage er overskredet, vurderer Procesbevillingsnævnet, om ansøgningen, trods fristoverskridelsen, giver anledning til at indhente en udtalelse fra anklagemyndigheden.

Hvis en ansøger ved en fejl indgiver ansøgningen til politikredsen eller statsadvokaten, skal politikredsen/statsadvokaten straks sende ansøgningen direkte videre til Procesbevillingsnævnet uden at afgive en udtalelse. Sagens akter skal ikke sendes med.

3.3. Udsættelse eller standsning af fuldbyrdelsen

3.3.1. Udsættelse/standsning af fuldbyrdelsen ved indgivelse af ansøgning til Procesbevillingsnævnet

Det følger af retsplejelovens § 997, at politidirektøren drager omsorg for straffedommes fuldbyrdelse. Se herom pkt. 4.3.

En ansøgning om anden eller tredjeinstansansøgning afbryder ikke fuldbyrdelsesadgangen efter § 997.

Når der er indgivet ansøgning til Procesbevillingsnævnet om tilladelse til at indbringe en dom for Højesteret som tredje instans, kan Højesteret træffe afgørelse om udsættelse eller standsning af fuldbyrdelsen af dommen. Det følger af retsplejelovens § 932, stk. 3.

Højesterets praksis er meget restriktiv. I U 2013.2972H har Højesteret udtalt, at det ikke er tilstrækkeligt, at anke vil angå sådanne spørgsmål, som kan begrunde tilladelse. Det indgår også i bedømmelsen, om formålet med anketilladelsen vil forspildes, hvis Højesteret ikke imødekommer anmodningen, navnlig derved at der vil kunne ske uoprettelig skade.

Når Procesbevillingsnævnet anmoder anklagemyndigheden om en udtalelse i en sag, hvor domfældte har søgt om tilladelse til at indbringe en dom for Højesteret som tredje instans, underretter Rigsadvokaten politikredsen om ansøgningen. Rigsadvokaten vil i den forbindelse tilkendegive, hvis der tillige er indgivet en ansøgning til Højesteret om udsættelse eller standsning af fuldbyrdelsen.

Hvis politikredsen ikke har givet fuldbyrdelsesordre i sagen, og hvis der ikke allerede er indgivet ansøgning herom til Højesteret, skal politikredsen overveje, om ansøgningen giver anledning til, at fuldbyrdesspørgsmålet skal sættes i bero. Politikredsen skal herved være opmærksom på, at fuldbyrdelsen efter Højesterets praksis kun undtagelsesvis bør sættes i bero på en ansøgning om tredjeinstans. Politikredsen skal orientere den regionale statsadvokat og Rigsadvokaten, hvis fuldbyrdelsen af dommen sættes i bero.

Hvis politikredsen har sendt dommen til fuldbyrdelse i Kriminalforsorgen eller hvis kredsen i øvrigt skønner, at der ikke er grundlag for at udsætte fuldbyrdelsen, skal politikredsen orientere en ansøger, der ikke er repræsenteret ved en forsvarer, om muligheden for, at spørgsmålet om udsættelse af fuldbyrdelsen kan indbringes for Højesteret, jf. retsplejelovens § 932, stk. 3.

Når der er indgivet en ansøgning til Procesbevillingsnævnet efter retsplejelovens § 903 om anke af en byretsdom til landsretten kan landsrettens præsident bestemme, at fuldbyrdelsen af dommen skal udsættes eller standses. Det følger af retsplejelovens § 911, stk. 3.

Når Procesbevillingsnævnet anmoder anklagemyndigheden om en udtalelse i en sag, hvor domfældte søger om tilladelse til at indbringe en dom for landsretten som anden instans, hører statsadvokaten politikredsen.

Hvis politikredsen ikke har givet fuldbyrdelsesordre i sagen, skal politikredsen overveje, om ansøgningen giver anledning til, at fuldbyrdelsesspørgsmålet skal sættes i bero. Politikredsen skal orientere den regionale statsadvokat, hvis fuldbyrdelsen af dommen sættes i bero.

Hvis politikredsen har sendt dommen til fuldbyrdelse i Kriminalforsorgen eller hvis kredsen i øvrigt skønner, at der ikke er grundlag for at udsætte fuldbyrdelsen, skal politikredsen orientere en ansøger, der ikke er repræsenteret ved en forsvarer, om muligheden for, at spørgsmålet om udsættelse af fuldbyrdelsen kan indbringes for landsretten, jf. retsplejelovens § 911, stk. 3.

Kære til højere ret medfører ikke opsættelse af beslutningens udførelse, medmindre det modsatte bestemmes af den ret, som har afgivet beslutningen, eller af den ret, for hvilken kære rejses. Det følger af retsplejelovens § 969, stk. 2.

Når Procesbevillingsnævnet anmoder anklagemyndigheden om en udtalelse i en sag, hvor der er indgivet ansøgning om tilladelse til at indbringe en kendelse for Højesteret som tredje instans, vil Rigsadvokaten overveje, om anklagemyndigheden undtagelsesvis skal tage skridt til at lade ansøgningen om kæretilladelse få opsættende virkning.

3.3.2. Udsættelse/standsning af fuldbyrdelsen, når Procesbevillingsnævnet har meddelt tilladelse til at prøve en sag i anden eller tredje instans

Når Procesbevillingsnævnet har givet tilladelse til anke af en byretsdom til landsretten skal fuldbyrdelsen af dommen udsættes eller standses. Det følger af retsplejelovens § 911, stk. 3.

Procesbevillingsnævnet sender afgørelsen til statsadvokaten med sagens akter, hvis statsadvokaten har afgivet en udtalelse til nævnet. Statsadvokaten skal herefter – samtidig med sagens indbringelse for landsretten – give politidirektøren meddelelse vedrørende udsættelse eller standsning af fuldbyrdelsen af byrettens dom.

Politikredsen vil i alle tilfælde modtage underretning om Procesbevillingsnævnets afgørelse. Gives der således afslag på en ansøgning, og har straffuldbyrdelsen været udsat, skal politidirektøren herefter iværksætte straffuldbyrdelsen.

Når Procesbevillingsnævnet har givet tilladelse til anke af en landsretsdom til Højesteret som tredje instans skal fuldbyrdelsen af dommen udsættes eller standses. Det følger af retsplejelovens § 932, stk. 3.

Rigsadvokaten giver politikredsen underretning om Procesbevillingsnævnets afgørelse og anmoder kredsen om at tage skridt til, at fuldbyrdelsen udsættes eller standses.

Hvis Procesbevillingsnævnet giver afslag på en ansøgning og fuldbyrdelsen har været udsat eller afbrudt underretter Rigsadvokaten — hvis anklagemyndigheden har været hørt — politikredsen om afgørelsen med henblik på, at politikredsen kan iværksætte fuldbyrdelsen.

Hvis anklagemyndigheden ikke har været hørt i sagen, skal den myndighed, som har udlånt sagens akter til Procesbevillingsnævnet, når akterne modtages retur, overveje, om der skal tages skridt til at iværksætte fuldbyrdelse af dommen.

3.4. Ekspedition af Procesbevillingsnævnets afgørelse

3.4.1. Tredjeinstansbevilling til anke

Når anketilladelse er givet, underretter Procesbevillingsnævnet Rigsadvokaten herom. Nævnet anmoder samtidig om, at sagen indbringes for Højesteret.

Sagen skal indbringes for Højesteret inden 14 dage efter, at Procesbevillingsnævnet har underrettet anklagemyndigheden om tilladelsen, jf. retsplejelovens § 933, stk. 1, jf. § 903, stk. 4.

Rigsadvokaten udfærdiger ankemeddelelse og indbringelsesbrev til Højesteret. Hvis tiltalte ikke er fængslet, sender Rigsadvokaten anmodning om forkyndelse af ankemeddelelsen til politidirektøren i den kreds, hvor tiltalte har bopæl. Er tiltalte varetægtsfængslet, sender Rigsadvokaten anmodningen om forkyndelse til arresthuset eller fængslet. Forkyndelsesfristen vil fremgå af Rigsadvokatens brev. Rigsadvokaten vil som udgangspunkt anmode om, at forkyndelse sker ved stævningsmand. Det vil sige, at politikredsen ikke må forkynde ankemeddelelsen telefonisk.

Rigsadvokaten vil samtidig med, at sagen indbringes for Højesteret, give politidirektøren meddelelse vedrørende udsættelse eller standsning af fuldbyrdelsen af landsrettens dom, jf. retsplejelovens § 932, stk. 3. Se herom pkt. 3.3.2.

Rigsadvokaten underretter endvidere statsadvokaten om anken til Højesteret.

3.4.2. Tredjeinstansbevilling til kære

Et kæremål skal ifølge retsplejelovens § 970, stk. 1, fremsættes skriftligt for den ret, hvis beslutning påkæres, det vil sige enten Østre eller Vestre Landsret. Landsretten skal ifølge retsplejelovens § 971 uden ophold indsende kæremålet til Højesteret ledsaget af de fornødne udskrifter og andre dokumenter samt efter omstændighederne landsrettens bemærkninger til kæremålet. Landsretten vil normalt blot kort henholde sig til den afsagte kendelse.

Når Rigsadvokaten modtager underretning fra Procesbevillingsnævnet om, at der er meddelt tilladelse til kære, sender Rigsadvokaten en kæremeddelelse til landsretten og anmoder landsretten om at indbringe sagen for Højesteret. Rigsadvokaten orienterer endvidere statsadvokaten og politidirektøren om tilladelsen.

Sagen skal indbringes inden 14 dage efter, at Procesbevillingsnævnet har underrettet Rigsadvokaten om tilladelsen, jf. retsplejelovens § 969, stk. 1. Fristen regnes fra modtagelsen af Procesbevillingsnævnets tilladelse og fristen anses for overholdt, hvis blot sagen er indbragt for landsretten inden fristens udløb.

Er kære rejst af anklagemyndigheden, skal kæremålet uden ophold forkyndes for den/de tiltalte, jf. § 970, stk. 1. Rigsadvokaten sender i sådanne tilfælde kæremeddelelsen til den relevante politikreds/arresthus med anmodning om, at kæremeddelelsen forkyndes for den/de tiltalte.

Anklagemyndighedens påstand skal fremgå af kæremeddelelsen. Det skal endvidere fremgå, at anklagemyndigheden ønsker at afgive et processkrift i sagen.

3.4.3. Tredjeinstansbevilling ikke meddelt

Når Procesbevillingsnævnet ikke imødekommer en ansøgning om tilladelse til anke eller kære, tilbagesender nævnet sagen til Rigsadvokaten med kopi af nævnets afgørelse, hvis Rigsadvokaten har afgivet en udtalelse til nævnet.

Rigsadvokaten tilbagesender statsadvokatens sagsakter og landsretsekstrakter til statsadvokaten med underretning om nævnets afgørelse. Rigsadvokaten underretter samtidig politidirektøren om nævnets afgørelse og tilbagesender eventuelle sagsakter indhentet fra politikredsen.

I sager, hvor Rigsadvokaten ikke har afgivet en udtalelse til brug for nævnets afgørelse, tilbagesendes indhentede sagsakter af Procesbevillingsnævnet til den myndighed, hvorfra de er rekvireret, med underretning om nævnets afgørelse.

3.4.4. Andeninstansbevillinger

Procesbevillingsnævnets afgørelse af en ansøgning om anketilladelse i andeninstanssager sendes af nævnet til statsadvokaten med sagens akter, hvis statsadvokaten har afgivet en udtalelse til nævnet.

Har Procesbevillingsnævnet meddelt tilladelse til anke, anmoder nævnet statsadvokaten om, at sagen indbringes for landsretten.

Statsadvokaten udfærdiger ankemeddelelse og indbringelsesbrev til landsretten. Statsadvokaten sender anmodning om forkyndelse af ankemeddelelsen til politidirektøren i den kreds, hvor tiltalte har bopæl. Forkyndelsesfristen vil fremgå af statsadvokatens brev.

Statsadvokaten vil samtidig med sagens indbringelse for landsretten give politidirektøren meddelelse vedrørende udsættelse eller standsning af fuldbyrdelsen af byrettens dom, jf. retsplejelovens § 911, stk. 3. Se herom pkt. 3.2.2.

I tilfælde, hvor Procesbevillingsnævnet ikke har imødekommet en ansøgning om anketilladelse, sender statsadvokaten sagens akter til politikredsen med underretning om nævnets afgørelse.

Har Procesbevillingsnævnet ikke indhentet en udtalelse fra statsadvokaten, men alene rekvireret sagens akter fra politikredsen til brug for sin afgørelse, tilbagesender nævnet sagens akter til politidirektøren med underretning om afgørelsen.

4. Jura

4.1. Hvilke sager kræver tilladelse fra Procesbevillingsnævnet

4.1.1. Tredjeinstanssager

Landsrettens domme i straffesager kan kun ankes til Højesteret med Procesbevillingsnævnets tilladelse, jf. retsplejelovens § 932, stk. 1. Det er en betingelse, at sagen er af principiel karakter eller at særlige grunde i øvrigt taler for at meddele tilladelse.

Anke til Højesteret kan ifølge retsplejelovens § 933, stk. 2, ske under henvisning til de grunde, der er nævnt i § 912, stk. 1, nr. 1-3, det vil sige:

- At landsretten har tilsidesat regler for sagens behandling eller anvendt disse forkert (rettergangsfejl)
- At straffens størrelse ikke står i passende forhold til lovovertrædelsen (strafudmåling)
- At landsretten ved afgørelsen af, om tiltalte skal dømmes, har anvendt loven forkert (lovfortolkning)

Sagen kan ikke ankes til Højesteret med påstand om, at spørgsmålet om, hvorvidt tiltalte skal dømmes, er urigtigt afgjort som følge af fejlagtig bedømmelse af beviserne i sagen, jf. § 912, stk. 1, nr. 4 (bevisanke), idet der ikke er henvist til den bestemmelse i § 933, stk. 2.

Højesteret kan dog godt tage stilling til, om det faktum, som landsretten har lagt til grund, kan føre til det resultat, som landsretten er nået til, altså om loven er anvendt korrekt i forhold til det af landsretten fastlagte faktum.

Kendelser og andre beslutninger, der er afsagt af landsretten i en kæresag, kan kæres til Højesteret med Procesbevillingsnævnets tilladelse efter bestemmelsen i retsplejelovens § 973. Det er en betingelse, at sagen er af principiel karakter eller at særlige grunde i øvrigt taler for at meddele tilladelse.

Kendelser og andre beslutninger, der er afsagt af landsretten under behandlingen af en ankesag, kan kæres til Højesteret med Procesbevillingsnævnets tilladelse efter bestemmelsen i retsplejelovens § 968 a, stk. 1. Det er også her en betingelse, at sagen er af principiel karakter eller at særlige grunde i øvrigt taler for at meddele tilladelse.

Kendelser eller beslutninger, der afsiges under hovedforhandlingen eller dennes forberedelse kan ikke kæres, medmindre den angår en række nærmere angivne forhold, som f.eks. sagens berømmelse, udsættelse eller afvisning, strafprocessuelle spørgsmål og dørlukning mv., jf. retsplejelovens § 968, stk. 54. I retspraksis har man dog tilladt, at andre spørgsmål end de, der er nævnt i § 968, stk. 54, nr. 1-6, kan kæres, hvis der er tale om principielle spørgsmål eller spørgsmål af fundamental betydning for sagens videre behandling. Du kan læse mere herom i den kommenterede retsplejelov (Særtryk11. udgave, 202413), note 1 og 30 til § 968.

Kendelser og andre beslutninger, der er afsagt af landsretten under behandlingen af en ankesag, kan (med den fornødne tilladelse fra Procesbevillingsnævnet) kæres af sagens parter eller for så vidt angår visse afgørelser af pressen, jf. § 968 a, stk. 1, jf. § 968, stk. 2.

Andre kendelser og beslutninger kan (med den fornødne tilladelse fra Procesbevillingsnævnet) kæres af enhver, over for hvem kendelsen eller beslutningen indeholder en afgørelse, jf. § 968, stk. 1.

Landsrettens afgørelser om salær til forsvarere kan ikke kæres. Procesbevillingsnævnet kan dog meddele tilladelse til, at afgørelsen kæres til Højesteret, hvis kæremålet angår spørgsmål af principiel karakter eller andre særlige grunde i øvrigt taler derfor, jf. § 968 a, stk. 4, 2. pkt., jf. stk. 1 § 1013, stk. 3. Ansøgning om tilladelse til at kære skal indgives til Procesbevillingsnævnet inden 14 dage efter afgørelsen, jf. § 1013, stk. 3, jf. § 968 a, stk. 2. Hvis Procesbevillingsnævnet meddeler tilladelse til at indbringe afgørelsen for Højesteret, skal anklagemyndigheden indbringe sagen for Højesteret inden 14 dage efter, at Procesbevillingsnævnet har underrettet anklagemyndigheden om tilladelsen, jf. § 1013, stk. 3, jf. § 968 a, stk. 3.

4.1.2. Andeninstanssager

Efter retsplejelovens § 902, stk. 1, kan anklagemyndigheden kun anke en byretsdom til landsretten, når der efter loven kan idømmes andre offentligretlige følger end bøde, eller konfiskation eller frakendelse efter færdselsloven for lovovertrædelsen, medmindre anken er til fordel for tiltalte.

Efter retsplejelovens § 902, stk. 2, kan tiltalte kun anke, når dennetiltalte er idømt andre offentligretlige følger end bøde, konfiskation eller frakendelse efter færdselsloven, eller når tiltalte uden anvendelse af § 897, stk. 1, er idømt en samlet bøde på over 20.000 kr. eller konfiskation for mere end 20.000 kr. har givet møde i byretten og er idømt

- mere end 20 dagbøder,
- en bøde på over 3.000 kr.,
- konfiskation af genstande af tilsvarende værdi, eller
- andre offentligretlige følger.

Hvis en sag er fremmet i medfør af retsplejelovens § 855, stk. 3, nr. 4, om tiltaltes udeblivelse under hovedforhandlingen, kan tiltalte anke, selv om tiltalte ikke har givet møde i byretten, hvis anken ikke omfatter bedømmelsen af beviserne for tiltaltes skyld, og betingelserne i § 902, stk. 2, i øvrigt er opfyldt, jf. herved § 902, stk. 3.

Procesbevillingsnævnet kan efter retsplejelovens § 903, stk. 1, tillade anke af domme, der ikke kan ankes efter § 902, stk. 1 og 2-3, hvis sagen er af principiel karakter, eller særlige grunde i øvrigt taler for det.

4.2. Begrænset tredjeinstansbevilling

Ved lov nr. 536 af 26. maj 2010 om ændring af bl.a. retsplejeloven (Tredjeinstansbevilling til en del af en sag) har Procesbevillingsnævnet fået mulighed for efter ansøgning eller af egen drift at begrænse en anke eller kære til Højesteret til en del af sagen i tilfælde, hvor der kun med hensyn til en del af sagen foreligger principielle spørgsmål eller særlige grunde i øvrigt. Det følger således nu af retsplejelovens § 932, stk. 1, (ankesager) og § 973 (kæresager), at en tilladelse kan begrænses af nævnet, når særlige grunde taler for det.

Hvis en tilladelse er begrænset til en del af en sag, vil modparten – medmindre vedkommende selv har fået tilladelse – kun kunne modanke for så vidt angår denne del af sagen. En anke eller kære kan således ikke efter indbringelsen for Højesteret på parternes anmodning udvides til at angå andre spørgsmål end det/de spørgsmål, tilladelsen omfatter.

Anke til Højesteret kan støttes på, at der er begået rettergangsfejl, at sanktionen ikke står i passende forhold til lovovertrædelsen, eller at loven er anvendt urigtigt, jf. retsplejelovens § 933, stk. 2, jf. § 912, stk. 1, nr. 1-3. En anketilladelse kan begrænses såvel til en eller flere af ankegrundene som til et eller flere delspørgsmål med hensyn til en ankegrund.

Anken i en sag kan således f.eks. begrænses til spørgsmålet om rettergangsfejl eller til en eller flere nærmere angivne rettergangsfejl. Hvis en påstand om rettergangsfejl tages til følge, vil udfaldet ofte kunne være, at Højesteret må ophæve landsrettens dom og hjemvise sagen til fornyet behandling. Hvor Højesteret ikke finder, at der er begået rettergangsfejl, eller hvor fejlen er mindre alvorlig, og ikke indebærer, at sagen må hjemvises, vil Højesteret afsige en ny dom i sagen. Er anken begrænset, vil Højesteret som udgangspunkt være bundet heraf, og vil ikke kunne ændre strafudmålingen eller lovanvendelsen. Højesteret vil dog i medfør af retsplejelovens § 936, jf. § 927, fortsat have mulighed for at afgøre, om loven er urigtigt anvendt til skade for tiltalte, eller om den idømte straf er uforholdsmæssigt høj.

En tilladelse kan begrænses til at angå sanktionsfastsættelsen eller til et delspørgsmål om sanktionsfastsættelse, f.eks. udvisning, rettighedsfrakendelse eller konfiskation. Hvis en tilladelse begrænses til at angå f.eks. udvisning, rettighedsfrakendelse eller konfiskation, vil Højesteret som udgangspunkt ikke skulle tage stilling til strafudmålingen i sagen. I nogle sager kan f.eks. udvisning være så tæt forbundet med strafudmålingen i sagen, at det ikke giver mening at udskille udvisningsspørgsmålet. I sådanne tilfælde skal der naturligvis ikke ske en begrænsning af anketilladelsen til alene at angå udvisningsspørgsmålet. Derimod vil der i en sådan sag kunne ske en begrænsning af anketilladelsen til at gælde f.eks. strafudmålingen og udvisning, men ikke spørgsmålet om konfiskation.

Da sanktionsfastsættelsen sker samlet for alle lovovertrædelser i en sag, vil det som udgangspunkt ikke være relevant at begrænse en anketilladelse til at angå strafudmålingen for en del af de lovovertrædelser, som er pådømt ved landsrettens dom.

Der vil endvidere være mulighed for at begrænse en tilladelse til spørgsmålet om lovanvendelse eller til et delspørgsmål med hensyn til lovanvendelsen, eksempelvis spørgsmål om forældelse eller nødværge eller en eller flere af de lovovertrædelser, der er pådømt ved landsrettens dom, mens den retlige vurdering af de øvrige forhold ikke omfattes af anken. Det er forudsat i forarbejderne, at en begrænset tilladelse kan suppleres med en bestemmelse om, at Højesteret – ud over spørgsmålet om lovanvendelsen – også kan tage stilling til strafudmålingen, hvis Højesteret ændrer landsrettens afgørelse vedrørende lovanvendelsen. Hvis Højesteret omvendt fastholder landsrettens lovanvendelse, vil der efter en begrænset tilladelse ikke være mulighed for, at Højesteret kan ændre strafudmålingen. I disse tilfælde vil strafudmålingen således kun kunne ændres, hvis den meddelte tredjeinstansbevilling også – uanset vurderingen af lovanvendelsen – omfatter strafudmålingen i sagen.

I kæresager vil sagen i sig selv som oftest angå en afgrænset problemstilling, og det vil derfor formentlig kun sjældent være aktuelt at begrænse en karettilladelse til en del af den omhandlede kendelse, der kan

dog forekomme tilfælde, hvor der ved en kendelse er taget stilling til flere spørgsmål, og hvor der kan være anledning til at begrænse tilladelsen til et enkelt spørgsmål eller et delspørgsmål.

Sagsomkostningsspørgsmål vil kunne prøves af Højesteret uden begrænsning, jf. herved retsplejelovens § 1013, idet sagsomkostningerne fastsættes samlet for hele sagen.

4.3. Fuldbyrkelse af straffedomme

Det følger af retsplejelovens § 997, at politidirektøren drager omsorg for straffedommes fuldbyrkelse, såvel i henseende til straf som i henseende til dommens øvrige bestemmelser. Bøder, sagsomkostninger og konfiskationsbeløb inddrives dog af restanceinddrivelsesmyndigheden.

Efter bestemmelsen i retsplejelovens § 999, stk. 1, kan en straffedom ikke fuldbyrdes, før fristen for anke efter lovens almindelige regel er udløbet, eller anke er frafaldet. Ifølge § 999, stk. 2, skal dommen i tilfælde, hvor domfældte er varetægtsfængslet efter dommen, fuldbyrdes, så snart det kan konstateres, at dommen er endelig. For bødedomme, som ikke kan ankes, og bødeafgørelser efter § 899 gælder som udgangspunkt en fuldbyrdelsesfrist på 3 dage, jf. § 999, stk. 3.

5. Straf og andre retsfølger

6. Efter dom

7. Love og forarbejder

Rigsadvokaten, den 19. november 2024

RIGSADVOKATEN

/ Rigsadvokaten